

07.10.2022

Урок № 2

Тема уроку: Сюжетно-композиційні особливості. Трагічна подія – композиційний центр новел Стефаника. Драматизм конфлікту, емоційна загостреність зображеного.

Мета уроку: з'ясувати сюжетно-композиційні особливості твору «Камінний хрест». Визначити художні засоби новели. Пояснити емоційну загостреність зображеного. Виховувати почуття патріотизму, терпіння, терпимості і співчуття. Вселяти в юні душі віру у країце майбутнє держави, прагнення до самовдосконалення. Розвивати навички аналізу прозового твору, вміння характеризувати образи в творі. Вдосконалювати навички спостереження над текстом, висловлення своєї думки про прочитане.

Матеріали до уроку:

1. **Опрашуйте матеріал у пілручнику О. Авраменка за 10 кл. ст. 175-176**
2. **Законспектуйте в робочому зошиті (основне):**

Сюжетно-композиційні особливості твору

Твір складається із семи розділів, проте сюжет як такий відсутній: (пролог, експозиція) (І) розповідь про долю Івана Дідуха, який наймитував, потім 10 років служив у війську, а по поверненню додому отримав у спадок клапоть землі (горб), найвищий і найгірший на всьому сільському полі, на якому й поклав чоловік усе життя, ставши «переломаним» — (зав'язка) (ІІ) піддавшись вимогам дружини й синів, Іван дає згоду на виїзд до Канади — запрошує повну хату гостей на прощання, частує їх — (ІІІ) Іван розказує про причини, які його спонукають виїхати (земля не прогодує його сім'ю), хоча й переконаний, що це стане загибеллю для нього та його дружини — (ІV) Іван зізнається односельцям, що поставив хреста й просить їх не оминати його, проходячи повз, згадувати їх — кум Михайло обіцяє-заспокоює — (V) гости далі п'ють — розмовляють про всяке — Іван і Михайло співають пісню про те, «як жовте осіннє листя, що ним вітер гонить по замерлій землі, а воно раз на раз зупиняється на кожнім ярочку і

дрожить подертими берегами, як перед смертю», і плачути — (VI) уже пора до потяга — (кульмінація) Іван хапає Катерину, вони дико танцюють польку, поки їх разом не виносять із хати — Катерина ридає на порозі — (VII) село випроводжає Дідухів — ті йдуть пританцьовуючи — (розв'язка) Іван показує Катерині хреста й каже: «Видиш, стара, наш хрестик? Там є відбито і твоє намено. Не біси, є і мое, і твоє...».

Перший розділ виконує функцію експозиції, яка знайомить з долею героя. Наступні шість розділів — це епізоди сповіді героя перед сусідами за своє життя. Монологи Івана є одним з найважливіших засобів індивідуалізації персонажа. Обертаються вони насамперед навколо образу горба, на якому він встановив на пам'ять землякам камінний хрест з вибитими іменами своїм і дружини.

Образи головних геройів

Образи: людей: Іван Дідух — селянин, який, працюючи на неплодючій землі, заробив горба, ставши схожим на той горб, на якому була його ділянка; відданий родині; Катерина Дідух — дружина, жертвона жінка, яка любить дітей; діти, які вже не так тісно зв'язані з рідною землею; кум Михайло — близький Івану по духу й долі чоловік; односельці, з якими прощаються Дідухи; **природи:** горб, весна; **предметів і явищ:** праця, чарка, пісня, танець.

Новела «Камінний хрест» (1900)

1. **Історія написання:** в основу новели покладено реальний факт про те, як Штефан Дідух (у творі Іван), односелець В. Стефаника, емігруючи до Канади, поставив на своїй ділянці кам'яний хрест (який до нині стоїть у Русові). У листі до онука Штефана Дідуха М. Гавінчука письменник зазначає, що в оповіданні «Камінний хрест» є дослівні думки Дідуха.
2. **Рік створення:** 1899.
3. **Напрям:** експресіонізм із елементами імпресіонізму.
4. **Літературний рід:** епос.

5. **Жанр:** психологічна новела (студія, тобто художнє дослідження душі головного героя).
6. **Тема:** еміграція за океан галицького селянства на межі XIX й XX ст. (прощання хлібороба Івана Дідуха із сусідами у зв'язку з виїздом до Канади).
7. **Головна ідея:** єдність селянина з рідною землею.
8. **Герої твору:** Іван Дідух, його дружина Катерина, їхні діти, кум Михайло, селяни.
9. **Сюжет і композиція:** новела складається із семи розділів, сюжет як такий відсутній: селянин Іван Дідух покидає рідну землю, щоб переїхати до Канади в пошуках кращого життя (на вмовляння дітей і дружини).
10. **Символічні образи:** горб (символ виснажливої селянської праці; тяжкої долі селянина; безсталанності на батьківщині); п'янний танець Івана й Катерини (символ смерті, прощання-смерті з рідною землею); камінний хрест на глиняному горбі (пам'ятник родині Дідуха, усім емігрантам; символ терпіння й титанічної марної праці; символ могили для людини, заживо похованої тяжким життям; символ страдницької долі народу-трудівника); тужлива пісня про осіннє листя (символ туги, жалю, нещасливої долі); прізвище Дідух (символ духа (дід+ дух), символ снопа жита-життя на Різдво).

11. **Час подій:** кінець XIX ст.
12. **Місце подій:** гуцульське село (с. Русів).

3. Виконайте наступні завдання:

1. Василь Стефаник — представник

- А харківської школи романтиків
Б «Руської трійці»
В Кирило-Мефодіївського братства
Г «Покутської трійці»
Д «Молодої музи»

2. Василь Стефаник прославився в українській літературі як майстер

- А соціально-психологічної повісті
Б психологічної новели
В історичного роману

Г притчового оповідання

Д ліричних відступів в епічному творі

3. Події в новелі «Камінний хрест» В. Стефаника відбуваються

А за часів кріпаччини

Б після скасування кріпосного права

В наприкінці XIX — на початку ХХ ст.

Г під час Першої світової війни

Д після більшовицького перевороту

4. Репліка *За цим краєм не варти собі туск до серця брати! Ця земля не годна кілько народа здержати та й кількі біди втримати належить*

А Іванові Дідуху

Б Катерині

В кумові Михайлу

Г синові Івана

Д одному з односельців

5. Новела «Камінний хрест» закінчується словами

А Але Іван не дивився в той бік. Ймив стару за шию і пустився з нею в танець.

Б А Михайло ймив Івана за барки, і шалено термосив ним, і верещав як стеклий.

В [Іваниха] все рукою показувала в повітря, як глибоко вона той поріг виходила.

Г Люди задеревіли, а Іван термосив жінкою, як би не мав уже гадки пустити її живу з рук.

Д Видиш, стара, наш хрестик? Там є відбито і твоє намено. Не біси, є і моє, і твоє...

6. Символом розпачу від прощання з рідним краєм у новелі «Камінний хрест» є

А горб

Б хрест

В танець

Г камінь

Д збіжжя

7. Кульмінацією новели «Камінний хрест» є

- А пісня про загублені молоді літа
- Б розповідь Івана односельцям по хрест
- В звернення Івана Дідуха до дружини
- Г танець Івана Дідуха з дружиною
- Д розповідь про молодість Івана Дідуха

8. Композиційною особливістю новели «Камінний хрест» НЕ є

- А поділ на сім частин
- В діалоги
- В розповідь від першої особи
- Г розповідь про минуле Івана Дідуха
- Д кульмінація в кінці твору

9. Темою новели «Камінний хрест» В. Стефаника є

- А смерть селянина від тяжкої праці на землі
- Б еміграція західноукраїнської родини
- В тяжке життя селян в умовах кріпацтва
- Г доля жінки-матері в еміграції
- Д життя людини в гармонії з природою

10. Новела «Камінний хрест» — твір

- А реалістичний
- Б романтичний
- В неоромантичний
- Г імпресіоністичний
- Д експресіоністичний

11. Установіть відповідність.

Художній засіб	Приклад
1 метонімія	А Догори ліз кінь, як по леду...
2 персоніфікація	Б Вік свій збув на тім горбі.

3 фразеологізм	В Спросив Іван ціле село.
4 порівняння	Г Очі замиготіли великим жалем, а лице задржало...
	Д Сонце... малює по нім маленькі фосфоричні звізді.

12. Установіть відповідність.

Стильові течії модернізму	Ознаки
1 символізм	А намагання героя наблизити дійсність до мрії, сильний герой
2 неоромантизм	Б відтворення сутності предметів та ідей через знаки
3 імпресіонізм	В об'єктивне зображення дійсності, типовий герой у типових обставинах
4 експресіонізм	Г мінливість вражень і відчуттів героя, зорові й слухові образи
	Д повсякденний біль героя, невтішне майбутнє, контрасти

4. Зробити цитатну характеристику геройів новели «Камінний хрест

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку

